

Examenverslag tehatex vwo 2018
Hugo Gitsels, toetsdeskundige Cito

Titiaan, *Portret van een man*, 1509
(afbeelding 1 uit het examen)

Rembrandt, *Zelfportret*, 1640

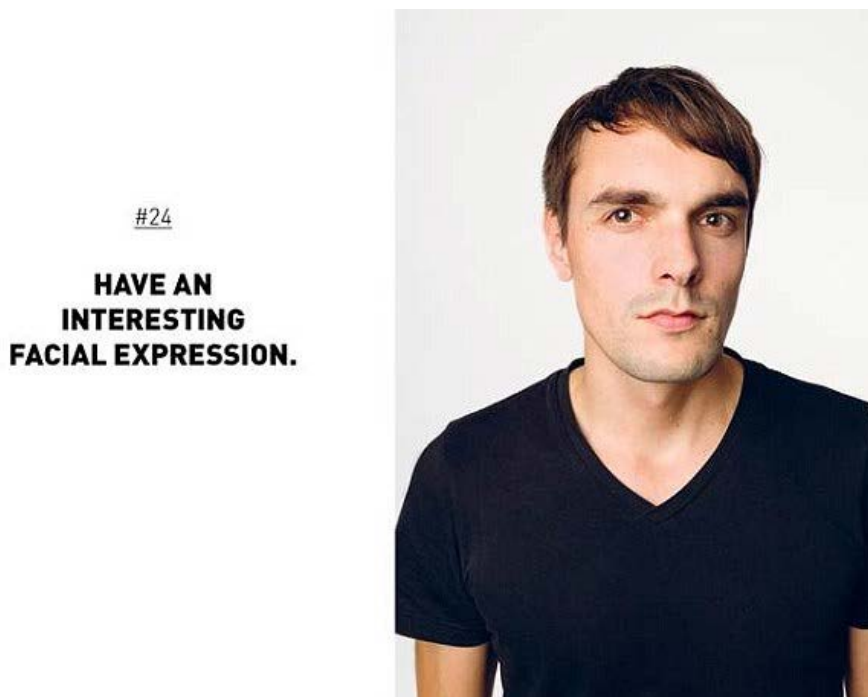
Schilderijen waarin het portret van de kunstenaar centraal staat kennen we vooral sinds de renaissance. Hoewel de redenen voor het maken van dergelijke portretten van tijd tot tijd verschillen, is duidelijk dat kunstenaars naar elkaars portretten keken. Ze kopieerden houdingen en gelaatsuitdrukkingen van elkaar, en tegelijkertijd probeerden ze vaak hun eigen kunnen te demonstreren. Waarom koos Rembrandt een (vermoedelijk) zelfportret van de Italiaanse kunstenaar Titaan als voorbeeld? En waarom maakte Rembrandts leerling Govaert Flinck een zelfportret dat verdacht veel lijkt op dat van zijn leermeester? Over dergelijke kwesties bogen zo'n 2.300 examenkandidaten zich tijdens het centraal examen tehatex vwo op 28 mei 2018.

Examen op niveau

Na de start van het thema *Voorbeeldig* in 2017 (met een examen 2017 dat pittig was), bleek het examen in 2018 gelukkig goed op niveau. Deze bevinding kwam ook naar voren uit de quickscan; een korte enquête die docenten invullen bij het aanleveren van scores in Wolf. Het examen had een gemiddelde p'waarde van .59.¹ De N-term werd door het College voor Toetsen Examens (CvTE) vastgesteld op 1,1. Het examen had een betrouwbaarheid, coëfficiënt alpha, van 0,67.² De examenmakers kozen, mede ingegeven door de evaluatie van het examen 2017, voor een wat korter examen en probeerden ook de moeilijkheidsgraad van het geheel aan vragen beter in balans te brengen. Behalve deze keuzes zal ook de groeiende ervaring bij docenten en leerlingen met het thema hebben bijgedragen aan het feit dat het examen op niveau was. Via de Examenlijn van het CvTE kwamen 4 meldingen binnen over het examen, geen ervan leidde tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Ongeveer de helft van het examen ging over kunstwerken of teksten die opgenomen waren als voorbeeld in de syllabus. Uit de toets- en itemanalyse bleek dat vragen over 'bekende' kunstenaars (kunstenaars die genoemd worden in de syllabus) beter werden gemaakt dan vragen over 'onbekende' kunstenaars, met gemiddelde p'waarden van respectievelijk .60 en .53.

Het examen bestond uit drie opgavenblokken, waarvan het middelste blok met een gemiddelde p'waarde van .52 het moeilijkste was. Er waren twee vragen met een p'waarde hoger dan .85 en dat betekent dat er nauwelijks echt makkelijke vragen in het examen zaten. Het examen bevatte vier vragen die (erg) moeilijk waren, deze hadden een p'waarde lager dan .40.

Willem Popelier, *Do-It-Yourselfie-Guide*, 2015

Een ideaal portret

In het eerste opgavenblok van het examen stonden zelfportretten van Titiaan, Rembrandt, Govaert Flinck en Willem Popelier centraal. Behalve over het navolgen en overtreffen van voorbeelden ging het in dit vragenblok ook over de vraag hoe de hedendaagse selfiecultuur in de traditie van (zelf)portretten past. Willem Popelier onderzocht voor zijn *Do-It-Yourselfie-Guide* duizenden selfies. Opvallend is dat de (ironische) adviezen die hij uit zijn analyse destilleerde ook van toepassing blijken op de oudere voorbeelden.

De eerste vraag uit het examen was door de examenmakers bedacht als 'makkelijke instapvraag' en bleek dat gelukkig ook te zijn (p' waarde .73).

Op afbeelding 1 zie je het schilderij *Portret van een man* van Titiaan uit 1509. De kunstenaarsbiograaf Giorgio Vasari identificeerde de geportretteerde als een lid van de aristocratische Barbarigo-familie. Later is wel gesuggereerd dat het een zelfportret van Titiaan is. Deze suggestie wordt onder meer onderbouwd door te wijzen op de nieuwe positie die kunstenaars ten tijde van de renaissance krijgen.

- 2p 1 Leg uit dat het maken van zelfportretten past bij de positie van kunstenaars ten tijde van de renaissance. Beschrijf vervolgens een kenmerk van *Portret van een man* dat uitdrukking geeft aan deze positie.

Een vraag die er in psychometrisch opzicht uitsprong in dit vragenblok was vraag 7. Deze vraag bleek een zeer goed onderscheid te maken tussen zwakke en sterke kandidaten (de Rit-waarde was 0,42).³

Bekijk afbeelding 4.

Op afbeelding 4 zie je *Portret van Suzanna van Baerle* dat Flinck schilderde in 1655. Flinck stapte in de jaren veertig af van de stijl die hij bij Rembrandt had geleerd en koos voor de hofstijl, die classicistisch wordt genoemd.

- 3p 7 Noem aan de hand van het *Portret van Suzanna van Baerle* drie aspecten die classicistisch zijn.

Tussen toverdoos en mystieke grot

Het tweede opgavenblok uit het examen ging over architectuur. Het thema *Voorbeeldig* kwam in deze serie vragen onder meer aan bod door de aandacht te vestigen op historische gebouwen die als voorbeeld dienden voor twintigste-eeuwse bouwwerken. Daarnaast werden vragen gesteld over de omgang met licht en de wijze waarop architecten vernieuwen (of elkaar proberen te overtreffen) in typologie van het kerkgebouw.

Het blok opende met de Notre dame du Raincy van de architect Auguste Perret. Dit blok bevatte drie moeilijke vragen die allemaal over deze kerk gingen (vraag 14, 15 en 16). Bijvoorbeeld vraag 14 met een p-waarde van .32, waarin de kandidaat gevraagd werd twee bouwkundige redenen te geven waarom de Sainte Chapelle een aantrekkelijk voorbeeld vormde voor Perrets kerk in Raincy. Vervolgens diende de kandidaat ook een reden te geven waarom dit voorbeeld interessant was in het kader van de Perrets status (als architect).

Auguste Perret, Notre-Dame du Raincy, 1923

Sainte Chapelle, dertiende eeuw

Le Corbusier, Notre-Dame du Haut, 1955

Een bijzonder voorbeeld van vernieuwing in typologie vormde de kerk Notre-Dame du Haut uit 1955 van Le Corbusier (een leerling van Perret). De architectuurhistoricus Charles Jencks typeerde deze kerk als een 'knoestige bedevaartsgrot' en schreef dat Le Corbusier hiermee de basis voor het postmodernisme legde. Kandidaten moesten deze uitspraak onderbouwen op basis van de architectuur van de Notre-Dame du Haut.

Volgens Jencks legde Le Corbusier met zijn "mystieke bedevaartsgrot" (de Notre-Dame du Haut in Ronchamp) de basis voor het postmodernisme.

2p 21 Geef op basis van de architectuur van de Notre-Dame du Haut twee redenen waarom deze postmodern te noemen is.

Deze vraag bleek behoorlijk pittig, ook al is het postmodernisme een standaardonderdeel uit de basisstof. Van alle kandidaten haalde 37% nul scorepunten, 43% een scorepunt en maar 20% de volledige score van twee punten. De vraag maakte een goed onderscheid tussen sterke en zwakke kandidaten (Ritwaarde 0,35). Het reproduceren van kenmerken van het postmodernisme en deze kunnen toepassen op dit gebouw blijkt het nodige van kandidaten te vragen.

Theater van de mode

De laatste serie vragen van het examen ging over mode. De exotische inspiratiebronnen van Paul Poiret werden bevraagd en vervolgens werd Poirets vernieuwende wijze van presenteren van mode onder de loep genomen. Tot slot werd de vraag gesteld in hoeverre Poiret gezien kan worden als een voorbeeld of wegbereider voor hedendaagse ontwerpers als Viktor&Rolf. In dit blok kwam zowel de makkelijkste vraag (vraag 23) als de moeilijkste (vraag 27) uit het examen voor, gemiddeld was dit laatste vragenblok het makkelijkst van de drie.

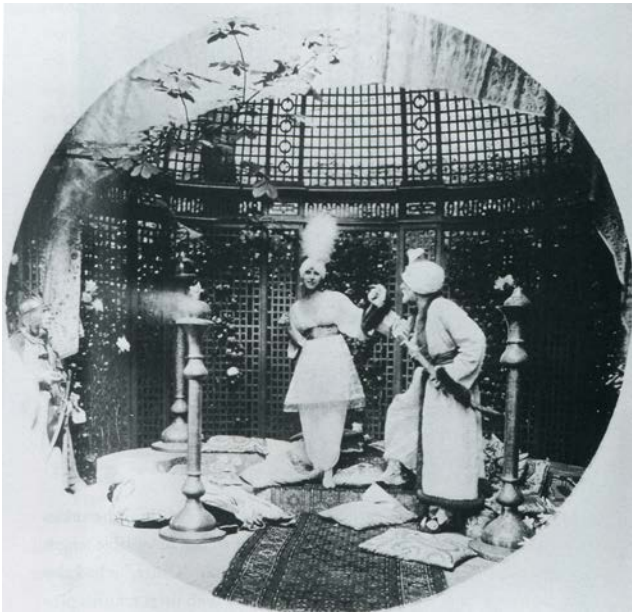

foto van Paul Poiret en zijn vrouw Denise op het Duizend-en-tweede-nacht-feest, 1911

Viktor&Rolf, show van de herfst- en wintercollectie 2013

Het examen in 2019

Voorbeeldig is ook het thema van 2019 voor tehatex vwo. Voor de voorbereiding op het examen in mei 2019 is het voor docenten en leerlingen belangrijk om te weten dat in de septembermededelingen van het CvTE extra informatie te vinden is over de accenten binnen het thema voor het examen van 2019. Deze accenten dragen bij aan een gerichte voorbereiding op het examen. De syllabus is te vinden op de site www.examenblad.nl.

---

¹p'-waarde: De gemiddelde p'-waarde of het 'gemiddeld percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of opgave. Maximum: 1.00, minimum: .00. De p'-waarde wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p'-waarde boven .85 wijst op een(extreem) makkelijke vraag,een p'-waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.

² betrouwbaarheid: Een belangrijke kwaliteit van de toets als geheel is de betrouwbaarheid. De betrouwbaarheid is de mate waarin de scores consistent, nauwkeurig en reproduceerbaar zijn. Binnen de toets- en itemanalyse wordt de betrouwbaarheid geschat door te onderzoeken in hoeverre de verschillende items in de toets allemaal hetzelfde meten. Dat wordt ook wel de interne consistentie

---

genoemd. De betrouwbaarheid wordt geschat door de berekening van een betrouwbaarheidscoëfficiënt. Dat is altijd een getal dat ligt tussen 0 en 1. Hoe hoger dat getal, hoe betrouwbaarder de toets.

³ Rit-waarde: De Rit waarde geeft het onderscheidend (discriminerend) vermogen van een vraag aan. De Rit-waarde toont in hoeverre deze ene vraag hetzelfde meet als de toets in het geheel. Hoe hoger de Rit-waarde, hoe beter de vraag onderscheid maakt tussen leerlingen.